

УДК 796.011.3

МОРГУНОВ О. А.,

кандидат юридичних наук, доцент, заслужений тренер України,
завідувач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2259-3620>;

ЯРЕЩЕНКО О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2475-7572>

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ

У статті розглядаються основні напрями удосконалення фізичної підготовки курсантів-правоохоронців та шляхи їх реалізації із урахуванням забезпечення практичної спрямованості навчання у вищих навчальних закладах МВС України на прикладі Харківського національного університету внутрішніх справ.

Ключові слова: фізична підготовка, курсанти, практична спрямованість, правоохоронці, освітній процес, службова підготовка, педагогічна технологія.

Постановка проблеми. Фізична підготовка у вищих навчальних закладах МВС України невід’ємно пов’язана з процесами, які відбуваються у суспільно-політичному просторі та соціально-економічному житті держави. Принципова зміна базисних характеристик сучасного суспільства, збільшення об’єму та ускладнення задач, які висуваються до правоохоронців, підвищення злочинності – обумовлює потребу в уточненні необхідного рівня їх готовності до виконання завдань за призначенням.

Досвід правоохоронної діяльності свідчить про те, що недооцінка важливості фізичної готовності особового складу нерідко призводить до травмувань, поранень та загибелі правоохоронців під час виконання службових завдань. Вище зазначений негативізм має місце в житті правоохоронців завдяки недостатній їх правовій підготовленості і низькому соціальному захисті, а також у відсутності у них необхідних прикладних навичок застосування заходів фізичного впливу, вогнепальної зброї та спеціальних засобів. Крім цього, варто зазначити, що важливим також є дотримання заходів безпеки та раціональної і єдиної тактики дій під час виконання ними завдань за призначенням.

У зв’язку з цим фахівці даного напрямку дослідження відмічають потребу у створенні та впровадженні сучасних педагогічних технологій, які спрямовані на прискорення та підвищення професійної підготовленості майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ) і максимально наближені до умов службової діяльності.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення рівня фізичної підготовленості курсантів вищих навчальних закладів МВС України присвячені роботи: Ануфрієва М. І., Безпалого С. М., Бондаренка В. В., Гаркавого О. А., Закорка І. П., Заяріна Г. О., Жеваго С. І., Логвиненка Б. О., Хацаюка О. В., Чуха А. М., та інших учених.

Цікавими за своїм змістом є роботи: В. А. Дідковського, В. В. Бондаренка, О. В. Кузенкова [1], О. М. Ольхового [2], Петрачкова О. В. [3] та інших фахівців даного напрямку, у яких розкриваються методичні аспекти підвищення рівня фізичної підготовленості майбутніх офіцерів схожих силових структур.

У відповідності до аналізу спеціальної науково-методичної літератури доцільним вважається розробка та впровадження в освітній процес майбутніх офіцерів НПУ ефективної педагогічної технології спрямованої на удосконалення системи їх фізичної підготовки.

Мета статті – пошук сучасних педагогічних технологій спрямованих на удосконалення системи фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети дослідження в контексті визначення основних напрямів удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів в системі вищої освіти МВС України необхідно:

- 1) удосконалення змісту та форм фізичної підготовки курсантів із урахуванням специфіки майбутньої службової діяльності;
- 2) комплексування засобів фізичної, вогневої і тактико-спеціальної підготовки на основі удосконалення міжпредметних зв'язків;
- 3) моделювання реальних умов та ситуацій професійної діяльності під час практичних занять з фізичної підготовки.

Слід також зауважити, що вище окреслені проблеми не є принципово новими. Тривалий час деякі з-них активно реалізовувалися на практиці. Неодноразово здійснювалися спроби дослідження та обліку певних складових службової діяльності під час розробки методик фізичної, вогневої і тактико-спеціальної підготовки [4]. Аналіз практики застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї дозволив фахівцям даного напрямку визначити структуру фізичної та вогневої підготовленості, а також модельні характеристики правоохоронців для ефективного застосування заходів фізичного впливу. Крім цього, під час дослідження службової діяльності правоохоронців провідними фахівцями МВС України встановлено, що специфіка правоохоронної діяльності невід'ємно пов'язана з високою нервово-емоційною напругою.

На наш погляд одним із перспективних напрямів у вирішенні поставлених перед нами завдань та досягнення мети дослідження є використання спеціальних комплексних засобів навчання, які дозволяють на основі міжпредметної взаємодії створювати необхідний достатньо високий рівень нервово-емоційного напруження засобами широкого використання різноманітних збиваючих факторів інтенсивного фізичного навантаження. Крім цього, доцільно використовувати: елементи неочікуваної; небезпеки; ризику; протидії; змагальний метод; звукові та світлові подразники; різноманітні впливи, які пов'язані із інтенсивним навантаженням на психіку, пам'ять і процеси мислення правоохоронців.

Найбільш ефективними у цьому напрямі є комплексні практичні заняття на навчальних полігонах, у спеціалізованих тактичних класах, залах спеціальної фізичної підготовки (єдиноборств), а також використання інших засобів посилення емоційної напруги. У Харківському національному університеті внутрішніх справ (ХНУВС) реалізація міжпредметного підходу в освітньому процесі здобувачів вищої освіти (курсантів) з фізичної підготовки забезпечується поетапним проектуванням.

Так на початковому (базовому) етапі навчанням (1 рік навчання) для досягнення адаптації курсантів до нового для них виду діяльності та успішного оволодіння ними навчального матеріалу в процесі фізичної підготовки використовуються різноманітні методи та засоби, які спрямовані на підвищення різнобічної фізичної підготовленості та закріплення навичок виконання базових прийомів застосування фізичної сили.

На етапі спеціальної підготовки (2, 3 роки навчання) на фоні різнобічної фізичної підготовленості вирішуються завдання розвитку найбільш важливих для працівників Національної поліції України психофізичних якостей та формування службово-прикладних рухових навичок, переважно із використанням методу «проблемно-ситуативної вправи».

Етап комплексної підготовки (4 рік навчання) передбачає побудову фізичної підготовки із урахуванням міждисциплінарних зв'язків, результатом якого повинно бути формування цілісної готовності випускників до майбутньої службової діяльності на первинних офіцерських посадах. Комплексні заняття у рамках цього етапу організовуються із запрошенням фахівців з фізичної, вогневої, тактико-спеціальної підготовки та інших дисциплін. Одним із напрямів удосконалення вище зазначеного – є модульна побудова

освітнього процесу. При такому підході навчання здійснюється у вигляді цілісних модулів, які мають міждисциплінарну основу і володіють повнотою та логічним завершенням.

У відповідності до вище викладеного, для посилення практичної складової проходження дисципліни «Фізична підготовка» вважається доцільним:

- впроваджуючи метод проблемно-ситуаційної вправи на стадії закріплення та удосконалення матеріалу з фізичної підготовки, навчальні завдання під час практичних занять відпрацьовувати у вигляді комплексного вирішення найбільш типових службових завдань, з правом вибору курсантом на свій розсуд використовувати певні дії для виконання завдань із відповідним оцінюванням їх ефективності та правомірності;
- з метою досягнення більш високого рівня підготовленості майбутніх офіцерів НПУ на заняттях з фізичної підготовки використовувати метод варіативної вправи, який формує навички виконання рухових дій у різних умовах службової діяльності;
- моделювати під час практичних занять ситуації та умови, які максимально наближені до реальних умов службової діяльності;
- удосконалювати міжпредметні зв'язки засобами модульної побудови змісту освіти у межах єдиної структурно-логічної схеми навчання дисциплінам: фізичної, вогневої та тактико-спеціальної підготовки;
- розвивати навчально-матеріальну базу, використовувати під час практичних занять можливості природних та штучних полігонів, які забезпечують наближення зовнішніх умов практичних занять до реальних умов виконання завдань за призначенням;
- удосконалювати систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації викладацьких кадрів із урахуванням міжпредметної взаємодії.

Висновки. Таким чином, в результаті дослідження теоретично обґрунтовано використання в освітньому процесі майбутніх офіцерів НПУ запропонованої нами педагогічної технології, яка спрямована на удосконалення системи їх фізичної підготовки. Слід зауважити, що жодна з педагогічних технологій не буде мати позитивного результату, якщо відсутня зацікавленість професійного відношення професорсько-викладацького складу до науково-педагогічної діяльності, яка спрямована на використання в навчальному процесі інноваційних освітніх технологій, останніх досягнень науки і практики, а також відсутня сучасна навчально-матеріальна база і необхідне фінансове забезпечення.

Перспективи в цьому напрямі передбачають розробку ефективної змістово-функціональної моделі спрямованої на формування навичок застосування фізичної сили курсантами у майбутній службовій діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.
2. Ольховий О. М. Теоретико-методичні основи професійно-спрямованої фізичної підготовки курсантів ВВНЗЗС України : монографія. Харків : ХУПС, 2012. 286 с.
3. Петрачков О. В. Професійно-прикладна підготовка курсантів у навчальному центрі сухопутних військ із застосуванням удосконалених нормативів фізичної підготовленості : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2012. 20 с.
4. Хацаюк О. В., Любич Р. І., Оленченко В. В. Удосконалення військово-професійних навичок військовослужбовців Національної гвардії України в процесі спеціальної фізичної підготовки. *Проблеми вищої освіти*. 2019. № 1 (95). С. 63–69.

Отримано 03.03.2020

